

*Відгук отримано
10.11.2021
Голові спеціалізованої
вченої ради ДФФВ.036.036
(Валентині Шампраєвій)*

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 64.051.034
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,
д.політ.н., доценту
Валентині ШАМПРАЄВІЙ

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Оніщенко Вероніки Вікторівни
«Міжнародний захист прав людини у бізнес-сфері», поданої на здобуття
ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право галузі
знань 29 – Міжнародні відносини

Актуальність теми дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження на тему: «Міжнародний захист прав людини у бізнес-сфері» присвячене актуальним питанням сьогодення, пов'язаним безпосередньо із захистом прав людини у трудових правовідносинах.

Глобальні економічні процеси зумовлюють жорсткі умови для бізнесу, при цьому першочерговими завданнями для суб'єктів господарювання виступають такі задачі як виробнича продуктивність та конкурентоздатність, проте, в основі виробничого процесу лежить саме людський елемент, яким компанії нехтують задля збільшення своїх показників прибутковості. Означена проблематика визнана світовим співтовариством на міжнародному універсальному і регіональному рівнях, що спонукало до розробки міжнародних стандартів у галузі захисту прав людини в трудових правовідносинах, яких повинні дотримуватися усі господарюючі суб'єкти, незалежно від форм власності, і є центром уваги міжнародних правозахисних інституцій (комітетів, комісій, ЄСПЛ тощо).

З огляду на вищевказане, обрана тематика дисертаційного дослідження Оніщенко В. В. є актуальною, вчасною і значимою для науки міжнародного публічного права.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків,

рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертаційному дослідженні є достатньо аргументованими. Поставлена мета роботи, сформульовані для її вирішення завдання характеризуються фундаментальністю, ґрунтовністю дослідження. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням міжнародного захисту прав людини у бізнес-сфері.

Авторка добре володіє матеріалом, відчувається ґрунтовне опрацювання джерел і вдале володіння сучасними методами наукового дослідження. Дисертація відзначається послідовністю, взаємозумовленістю концепції і результатів, цікавим змістовним матеріалом та аргументованістю.

Робота відповідає всім формально визначеним вимогам. Структура дисертації є цілком логічною і відповідає обраній темі дослідження. Відповідно до цілей, завдань, об'єкта і предмета дослідження робота складається зі вступу, трьох розділів (що об'єднують дев'ять підрозділів), висновків і списку використаних джерел.

Так, у вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначається мета, об'єкт і предмет дослідження, його методологічна основа, наукова новизна, теоретичне і практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «Гене́за правового регулювання дотримання прав людини у бізнес-сфері», який включає два підрозділи розглянуто питання регламентації прав людини на міжнародному та регіональному міжнародних рівнях, окреслено основоположні та спеціалізовані акти, які регулюють сферу підприємницької діяльності щодо дотримання прав людини, проаналізовано особливості правового регулювання окресленої проблеми в аспекті пандемії COVID-19.

Другий розділ «Міжнародні стандарти щодо дотримання прав вразливих категорій осіб у бізнес-сфері» складається з п'яти підрозділів. Авторкою розглянуто питання захисту від негативного впливу бізнес-

структур таких верств населення як жінки, діти, особи з інвалідністю, літні люди, трудящі-мігранти. Також виокремлено і проаналізовано основоположні акти, що регламентують статус вищезначених категорій осіб у відносинах із суб'єктами господарювання.

У третьому розділі «Міжнародні інституційні механізми захисту прав людини у бізнес-сфері», що складається з двох підрозділів, досліджено структури, які здійснюють контрольні та захисні функції щодо захисту прав людини у бізнес-сфері. Досліджувані інституції згруповані у дві групи (універсальні та регіональні), підкреслено значну роль ООН у захисті прав людини від бізнесу та розглянуто низку інституцій, які утворені під її егідою.

Висновки авторки, пропозиції і рекомендації можуть бути використані як в теоретичній, так і в практичній сферах, що підкреслює теоретичну і практичну значимість представленої роботи.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи полягає у тому, що дисертація є першою у вітчизняній доктрині міжнародного права комплексною науковою працею, в якій здійснено теоретичне узагальнення та з'ясовано організаційно-правову основу захисту прав людини у бізнес-сфері. У результаті проведеного дослідження було вироблено нові положення, спрямовані на удосконалення та розвиток сучасної доктрини міжнародного публічного права щодо дотримання прав людини у бізнес-сфері.

Дослідивши методологічну та емпіричну базу дослідження, можна зробити висновок про те, що отримані дисертанткою результати мають наукову новизну та є обґрунтованими.

Заслужують на позитивну увагу такі положення дисертаційного дослідження:

1. Обґрунтовано підкреслено важливість «Десяти принципів Глобального договору ООН» у сфері захисту прав людини від бізнесу та надано їх загальну характеристику (с. 44-52).

2. У контексті масштабної світової диджиталізації авторка доречно звернула увагу на проблему захисту персональних даних, яку було розглянуто в межах регіонального рівня регламентації прав людини у бізнес-сфері, зокрема, на прикладі законодавства Європейського Союзу (с. 72-73).

3. Дослідження особливостей регламентування правового захисту вразливих категорій осіб, зокрема, жінок, дітей, осіб з інвалідністю, літніх людей, трудящих-мігрантів (розділ II).

4. Аналіз практики окремих транснаціональних організацій у сфері захисту прав людини, зокрема, ініціативи Carrefour Group), L'Oréal Group (с. 163-164), IBM (с. 164-166).

5. Приділення уваги прецедентній практиці Європейського суду з прав людини щодо захисту, перш за все, трудових прав людини (с. 166-168).

6. На особливу увагу заслуговує аналіз шляхів подолання негативних наслідків пандемії COVID-19 не лише у загальному форматі, а й окремо щодо виділених автором вразливих груп населення (с. 88-89, 98-99, 109-111, 123-126).

Дослідження Оніщенко В.В. спирається на ґрунтовну джерельну базу, яку складають, перш за все, міжнародні угоди універсального і регіонального характеру, акти спеціалізованих установ ООН, договірних органів у галузі прав людини тощо (загалом 218 найменувань).

Зауваження щодо змісту дисертаційної роботи. Відзначаючи високий теоретичний рівень представленого на рецензування дисертаційного дослідження, його практичну значимість та наукову новизну, доводиться також зазначити, що у роботі містяться спірні та дискусійні положення. Окремі питання залишилися поза увагою авторки, зокрема:

- на нашу думку авторкою несправедливо обійдено увагою питання захисту прав людини у бізнес-сфері такої вразливої категорії осіб, як представники корінних народів;
- при аналізі регіональних інституційних механізмів захисту прав людини у бізнес-сфері авторкою розкрито діяльність Національних

контактних пунктів на прикладі зарубіжних держав (Австрія, Таїланд, Японія). У цьому аспекті доцільно було б проаналізувати національне законодавство України на предмет запровадження, функціонування та практичної діяльності таких пунктів на території нашої держави;

- авторкою вказано про значний вплив діяльності транснаціональних корпорацій на права людини. У цьому контексті доречно було також дослідити які контрольні та захисні механізми використовують транснаціональні компанії для забезпечення прав людини у своїй діяльності;
- у роботі надано ґрунтовну характеристику регіонального рівня регламентації прав людини у бізнес-сфері на прикладі Ради Європи, Організації економічної співпраці та розвитку, Європейського Союзу, разом з цим доцільно було б звернути увагу й на правове регулювання прав людини у бізнес-сфері й іншими міжнародними спеціалізованими регіональними організаціями (установами).

Висловлені зауваження жодним чином не ставлять під сумнів теоретичне і практичне значення дослідження, а мають характер наукової дискусії та окреслюють авторці перспективи подальших наукових досліджень.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні теоретичні положення дисертації висвітлені в 8 наукових публікаціях, з яких: 3 статті опублікованих у фахових наукових виданнях України, 1 – у фаховому науковому виданні іншої держави (Visegrad journal on human rights) а також 4 – у збірниках доповідей і повідомлень на наукових та науково-практичних конференціях. Публікації чітко відображають висновки дослідження, які є достатньою мірою логічними та обґрунтованими.

Відсутність порушення академічної доброчесності.

У розділах дисертації повно і вичерпно викладено зміст власних

досліджень Оніщенко В.В., зроблено посилання на всі наукові праці здобувача, наведені в анотації. Список цих праць також міститься у списку використаних джерел. Усі публікації прямо пов'язані з темою дисертаційної роботи та розкривають її зміст.

У роботі не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли б поставити під сумнів самостійний характер виконаного авторкою дослідження.

Таким чином, можна переконливо стверджувати, що дисертація виконана здобувачем самостійно, а усі сформульовані в ній положення і висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Усі публікації здійснені без співавторства.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації. Аналіз змісту анотації засвідчує її відповідність основним положенням, які викладено в тексті дисертації. Анотація не містить положень чи ідей, які не зазначені в основному тексті дисертації.

Анотація подана українською та англійською мовами і є узагальненим коротким викладом основного змісту дисертаційного дослідження та окреслення основних результатів дослідження, що містять відповідні елементи наукової новизни.

Анотацію та текст дисертації оформлено відповідно до вимог, встановлених МОН України.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Оніщенко Вероніки Вікторівни «Міжнародний захист прав людини у бізнес-сфері» свідчить про те, що робота виконана на високому теоретичному і методологічному рівні, містить вирішення важливої для сучасної юриспруденції проблеми, що полягає у дослідженні доктринальних підходів, міжнародної організаційно-правової основи щодо правової регламентації прав людини у бізнес-сфері та відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України № 167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 979 від 21.10.2020 р., № 608 від 09.06.2021 р.) Про проведення експерименту з

присудження ступеня доктора філософії, а її авторка – Оніщенко Вероніка Вікторівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 293 Міжнародне право.

Офіційний опонент –

**доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри міжнародного
права факультету міжнародних
відносин Львівського національного
університету імені Івана Франка**

Віталій ГУТНИК

